

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Transatlantické vztahy: jak zlepšit zapojení občanské společnosti

(2009/C 228/05)

Na svém plenárním zasedání dne 17. ledna 2008 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

„Transatlantické vztahy: jak zlepšit zapojení občanské společnosti.“

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. března 2009. Zpravodajkou byla paní Liina CARR a spoluzpravodajem pan Jacek KRAWCZYK.

Na 452. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 24. a 25. března 2009 (jednání dne 25. března 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 196 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Vztahy mezi EU a Spojenými státy se v současnosti uskutečňují v novém kontextu a čelí rostoucím výzvám a očekáváním. Zvolení prezidenta OBAMY vzbudilo po celém světě velká očekávání a novou vlnu optimismu, pokud jde o potenciál transatlantických vztahů. V řadě oblastí, od společné reakce na současnou finanční a hospodářskou krizi až po otázku změny klimatu, podporu lidských práv či bilaterální hospodářské vztahy, panuje upřímná naděje, že EU a Spojené státy budou spolupracovat a ujmou se vedoucí úlohy.

1.2 Evropská a americká občanská společnost a sociální partneři mohou vzhledem ke své reprezentativnosti a odbornosti v dané oblasti k této obnovené spolupráci významně přispět.

1.3 EHSV vyzývá politické činitele EU, aby v dohodě se Spojenými státy a ve spolupráci s nimi využili příležitosti a prosadili potřebné reformy systému OSN, WIPO⁽¹⁾, Mezinárodního trestního soudu, G8, G20, WTO, Světové banky, MMF a posílili úlohu MOP s cílem dosáhnout toho, aby tyto organizace účinněji řešily dlouhodobé problémy plynoucí z globalizace a současné celosvětové hospodářské krize.

1.4 Vzhledem k rozsahu finanční a hospodářské krize je zapotřebí transatlantickou hospodářskou spolupráci zintenzivnit. Prvním krokem, který musí EU a Spojené státy podniknout, je zlepšit koordinaci svých měnových a daňových opatření, aby tak prostřednictvím skupiny G20 stimulovaly celosvětové hospodářství. Musí také spolupracovat a zaujmout nový společný přístup k efektivní a účinné regulaci celosvětového

vého finančního systému, aby hospodářství nebylo už nikdy ohroženo přílišným riskováním. Je třeba definovat jasná pravidla mezinárodních financí v rámci podstatné reformy mezinárodních ekonomických organizací, a dát tak silný signál občanům a podnikům.

1.5 Cíle Rámce pro pokročilou transatlantickou hospodářskou integraci – dosáhnout hlubší transatlantické hospodářské integrace a růstu, ze kterého budou čerpat výhody naši občané a který bude přínosem pro konkurenceschopnost našich ekonomik – by mělo být dosaženo pod dohledem Transatlantické hospodářské rady.

1.6 Klíčovým je v tomto rámci záměr regulativní spolupráce. Evropská unie a Spojené státy mají mnoho společného, pokud jde o hodnoty, jež podmiňují náš přístup k regulaci našich hospodářství, ačkoli na některé otázky máme odlišné názory. Regulativní spolupráce znamená spolupracovat od samého počátku a společně hledat sociální, environmentální a hospodářské problémy a jejich řešení. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby v kontextu transatlantických vztahů podporovaly evropský sociální model, založený na vysoce pokročilých systémech sociální ochrany a občanského a sociálního dialogu.

1.7 Transatlantická hospodářská rada má před sebou v blízké budoucnosti důležitou práci:

— Řešení světové finanční krize a jejích důsledků pro širší ekonomiku si vyžádá nové systémy regulace na obou stranách Atlantického oceánu.

⁽¹⁾ Světová organizace duševního vlastnictví.

- S tím, jak se EU a dnes i Spojené státy budou významně angažovat v úsilí o řešení změny klimatu, vyvstane řada otázek týkajících se regulace. Transatlantická hospodářská rada bude muset zajistit, abychom maximálně zvýšili efektivitu jejich řešení a zároveň zlepšili působení na životní prostředí.
- Uchýlení se k protekcionistickým opatřením prohloubilo velkou hospodářskou krizi ve třicátých letech 20. století. Bude zapotřebí, aby se Transatlantická hospodářská rada podílela na monitorování protekcionistických tendencí v Evropě, ve Spojených státech i na celém světě.
- Transatlantická hospodářská rada má rozsáhlý program pro své iniciativy v oblasti regulativní spolupráce. Stále přetrvávají značné, i když zbytečné rozdíly ve způsobech, jakými regulační orgány EU a Spojených států vytvářejí nové předpisy, neboť zohledňují zájmy všech zúčastněných stran.
- Po celém světě se stále rozmáhá porušování práva duševního vlastnictví. Transatlantická hospodářská rada musí i nadále zvyšovat společné úsilí o prosazení práva v hlavních problematických oblastech, jako je Čína. V rámci svých diskuzí by se měla zaměřit i na to, jak zajistit ochranu práva duševního vlastnictví, kupříkladu při poskytování přístupu k cenově dostupným lékům.
- Transatlantická hospodářská rada musí také zlepšit své mechanismy spolupráce. Musí mít k dispozici více zdrojů a jasnější kritéria pro zařazování nových otázek do svého programu.
- V zájmu posílení konzultace zúčastněných subjektů je zapotřebí zvýšit její transparentnost a koordinaci a rozšířit ji tak, aby zahrnovala ve stejné míře všechny dialogy.
- Zákonodárné orgány na obou stranách Atlantiku musí v tomto procesu hrát významnější úlohu.

1.8 K dosažení těchto i dalších cílů je klíčové, aby Transatlantická hospodářská rada pokračovala ve své činnosti i za nové vlády Spojených států a nové Komise a Evropského Parlamentu. EHSV vyzývá prezidenta OBAMU, aby co nejdříve jmenoval nového spolupředsedu Transatlantické hospodářské rady zastupujícího Spojené státy, a Rada tak mohla pokračovat ve své důležité práci.

1.9 Současné hospodářské problémy by se při jakémkoli návratu k protekcionismu ve světě ještě daleko více prohloubily,

jak tomu bylo během hospodářské krize ve třicátých letech 20. století. EHSV vyzývá EU a Spojené státy, aby úzce spolupracovaly s cílem splnit závazky, jež byly v této souvislosti učiněny na summitu vedoucích představitelů zemí G20 dne 15. listopadu 2008, aby udělaly vše, co je v jejich silách, a pokusily se co nejdříve úspěšně zakončit jednací kolo z Dohá, a aby zabránily vzniku nových překážek obchodu či investicím.

1.10 Dále EHSV vyzývá EU a Spojené státy, aby úzce spolupracovaly a odradily ostatní od zavádění politik, jež mohou omezit přístup k investičním trhům či trhům s veřejnými zakázkami, k čemuž bohužel vedly nedávné diskuze v americkém Kongresu. Rovněž očekáváme, že se EU a Spojené státy budou zabývat otázkou, jak znovu povzbudit světový obchod, a posílit tak celosvětová obchodní jednání zahrnutím problematiky udržitelného rozvoje a sociálních norem. EHSV vítá zájem prezidenta OBAMY zmírnit negativní dopady regulace obchodu na jednotlivé pracovníky či občany.

1.11 EHSV důrazně doporučuje vytvoření mechanismů pro financování transatlantických dialogů (TABD ⁽¹⁾, TACD ⁽²⁾, TALD ⁽³⁾ a TAED ⁽⁴⁾) a začlenění zástupců transatlantického dialogu mezi odbory a transatlantického environmentálního dialogu do skupiny poradců Transatlantické hospodářské rady.

1.12 EHSV vyzývá EU a Spojené státy, aby proces transatlantického dialogu více zpřístupnily a otevřely a zvýšily zapojení zúčastněných subjektů z občanské společnosti, a to i z oblastí mimo rámec těchto čtyř dialogů.

1.13 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby v blízké budoucnosti uspořádala transatlantické setkání zúčastněných subjektů s cílem vyhodnotit novou situaci a umožnit výměnu názorů na opatření, která je třeba přijmout v souvislosti s novými iniciativami a k zabezpečení jejich koordinace. EHSV připomíná Komisi návrh, který učinila ve svém sdělení z roku 2005, a sice zorganizovat třístrannou konferenci ke vztahům mezi sociálními partnery.

1.14 EHSV navrhuje, že z vlastní iniciativy naváže kontakty s hospodářskými a sociálními partnery ze Spojených států a bude pozorně sledovat vytváření poradních skupin v rámci administrativy Spojených států s cílem nalézt možné partnery v jednotlivých oblastech. EHSV bude rovněž hledat způsoby, jak lépe podporovat výměnu znalostí a zkušeností se zúčastněnými subjekty občanské společnosti ve Spojených státech. V zájmu splnění těchto úkolů by měl EHSV vytvořit neformální kontaktní skupinu, která by dohlížela na činnost Výboru v oblasti transatlantických vztahů.

⁽¹⁾ Transatlantický obchodní dialog.

⁽²⁾ Transatlantický spotřebitelský dialog.

⁽³⁾ Transatlantický dialog mezi odbory.

⁽⁴⁾ Transatlantický environmentální dialog.

1.15 EHSV považuje za vhodné a účelné, aby se zintenzívil vědecká a kulturní spolupráce (kulturní dialog) mezi EU a USA jakožto základ pro větší vzájemné porozumění a lepší politickou spolupráci. EU a USA musejí společně usilovat o podporu kreativity nejen na poli vědy, techniky a inovací, ale zvláště také v umělecké oblasti, aby se přispělo k tvorbě nových hodnot, k růstu a k obohacení lidí.

2. Východiska

2.1 Vztahy mezi EU a Spojenými státy se v současnosti uskutečňují v novém kontextu a čelí rostoucím výzvám a očekáváním. Zvolení prezidenta OBAMY vzbudilo po celém světě velká očekávání a novou vlnu optimismu, pokud jde o potenciál transatlantických vztahů. V řadě oblastí, od společné reakce na současnou finanční a hospodářskou krizi až po otázku změny klimatu, podporu lidských práv či bilaterální hospodářské vztahy, panuje upřímná naděje, že EU a Spojené státy budou spolupracovat a ujmou se vedoucí úlohy. EHSV ve svém stanovisku⁽¹⁾ z roku 2004 určil řadu otázek, včetně potřeby zlepšit globální řízení, jež by měly být zařazeny do transatlantické agendy. Nedávné události podtrhují význam spolupráce v této oblasti.

2.2 Problémy, jimž EU, Spojené státy i zbytek světa v současnosti čelí, jsou závažné a je zapotřebí nový společný přístup, který by zajistil, aby světové hospodářství již nikdy nebylo vydáno na pospas řádění neregulovaného finančního kapitalismu. Transatlantické i světové hospodářství se nachází v nejpálčivější hospodářské krizi za posledních několik desetiletí, pokroku v řešení změny klimatu nelze dosáhnout bez zapojení všech aktérů a zároveň je nezbytné řešit řadu důležitých otázek zahraniční politiky na podporu míru, demokracie a lidských práv ve světě. Bez prohloubené spolupráce EU a Spojených států nebude naše úsilí k řešení těchto problémů stačit.

2.3 Evropská občanská společnost a sociální partneři mohou vzhledem k jejich reprezentativnosti a odbornosti v dané oblasti k této obnovené spolupráci významně přispět. Aby k tomu mohlo dojít, je nezbytné, aby řada politických orgánů, které zprostředkovávají dialog mezi Evropskou unií a vládou Spojených států, zlepšila zapojení všech zúčastněných subjektů. Volný pohyb občanů podporuje obchodní, kulturní a sociální výměnu a představuje významný krok ve zlepšení vztahů mezi EU

a USA. Rozšíření bezvízového cestování mezi členskými státy a USA by se mělo dále rozvíjet jako jedna z politických priorit.

2.4 Doposud se dvoustranné vztahy mezi EU a Spojenými státy řídily podle Transatlantické deklarace⁽²⁾ z listopadu 1990, na kterou navázala v roce 1995 Nová transatlantická agenda⁽³⁾ a v květnu 1998 pak Transatlantické hospodářské partnerství⁽⁴⁾. Další institucionální rozvoj nastal s podepsáním Rámce pro pokročilou transatlantickou hospodářskou integraci⁽⁵⁾ v dubnu 2007, jímž byla zřízena Transatlantická hospodářská rada⁽⁶⁾.

2.5 Veškerá tato politická spolupráce se dosud zaměřovala více na otázky zahraniční politiky, hospodářství a obchodu než na sociální záležitosti a problematiku udržitelnosti. Kromě toho až na některé výjimky nemělo zapojení zúčastněných subjektů do vztahů EU a Spojených států velkou váhu, přestože mají tyto subjekty silnou tradici v řadě evropských zemí i na úrovni EU a jsou na těchto úrovních aktivní. EHSV vyzývá EU a Spojené státy, aby se zároveň s posilováním a podporou dobře fungujících oblastí v tomto novém období transatlantické spolupráce zabývaly i oblastmi, které je zapotřebí zlepšit.

2.6 Toto stanovisko se nebude zabývat všemi aspekty transatlantických vztahů. Nebude se věnovat Kanadě a zaměří se na několik otázek týkajících se vztahů EU-USA, jako je mnohostrannost, obchod, transatlantická hospodářská spolupráce, celosvětová změna klimatu a zapojení zúčastněných subjektů. Vztahy mezi EU a Kanadou by měly být předmětem nového samostatného stanoviska EHSV.

3. Mnohostrannost

3.1 Vztahy EU a Spojených států se v posledních letech vyznačovaly odlišným přístupem k mnohostranným institucím. Existují pádné důvody, na jejichž základě se můžeme domnívat, že nová vláda Spojených států bude prosazovat politiku výraznější angažovanosti vůči tradičním partnerům i mezinárodním organizacím. EHSV vyzývá politické činitele EU, aby v dohodě

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k transatlantickému dialogu: jak zlepšit transatlantické vztahy, CESE 855/2004.

⁽²⁾ Transatlantická deklarace o vztazích mezi ES a USA (1990), http://ec.europa.eu/external_relations/us/docs/trans_declaration_90_en.pdf.

⁽³⁾ Viz http://eurunion.org/eu/index.php?option=com_content&task=view&id=2602&Itemid=9.

⁽⁴⁾ Viz http://ec.europa.eu/external_relations/us/docs/trans_econ_partner_11_98_en.pdf.

⁽⁵⁾ Viz http://www.eu2007.de/de/News/download_docs/April/0430-RAA/022Framework1.pdf.

⁽⁶⁾ Viz http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/inter_rel/tec/index_en.htm.

se Spojenými státy a ve spolupráci s nimi využili příležitosti a prosadili nutné reformy s cílem posílit systém OSN, včetně MOP, Mezinárodního trestního soudu, WIPO, G8, G20, WTO, Světové banky a MMF, a dosáhnout toho, aby tyto organizace účinněji řešily dlouhodobé problémy plynoucí z globalizace a současné celosvětové finanční krize. EHSV podporuje nedávný návrh, který kancléřka Merkelová přednesla v lednu Paříži, a sice aby byla v rámci systému OSN vytvořena hospodářská a sociální rada bezpečnosti. Ta by měla mít stejnou pozici jako Rada bezpečnosti.

3.2 Jedním z poučení z vývoje vztahů mezi EU a Spojenými státy za poslední roky je to, že pokud nejsou EU a Spojené státy schopny dosáhnout konsenzu, nelze vyřešit velké celosvětové problémy. Aby se tato situace s novou vládou zlepšila, měly by EU a Spojené státy těsněji spolupracovat na definování společných strategií pro řadu otázek v oblasti bezpečnosti ve světě a lidských práv.

3.3 Transatlantické řízení není alternativou, nýbrž doplňkem k mnohostranným vztahům EU i Spojených států. Tyto dva celky jsou v celosvětovém měřítku i nadále nejvýznamnějšími aktéry, a je proto nezbytné, aby spolupracovaly, chtějí-li v jakékoli mezinárodní problematice dosáhnout pokroku, ať jde o řízenou liberalizaci obchodu či o důslednější uplatňování určitých politik v oblasti práce či ochrany životního prostředí.

3.4 K tomu, aby EU a Spojené státy mohly prokázat, že jsou schopny vedení na celosvětové úrovni, je nutno, aby plně dodržovaly a prováděly vícestanné dohody. V první řadě by EU, její členské státy i Spojené státy měly ratifikovat a provést všechny úmluvy MOP⁽¹⁾ a rozhodnutí WTO.

4. Hospodářská spolupráce

4.1 Finanční a hospodářská krize

4.1.1 Vzhledem k tomu, že svět čelí nehlubší finanční krizi a nejtěžším hospodářským podmínkám za poslední desetiletí, intenzita transatlantické hospodářské spolupráce se musí zvýšit. V první řadě to znamená, že přijímání opatření v měnové a daňové oblasti musí na obou stranách probíhat koordinovaně, s cílem zajistit účinnost těchto opatření v našich vzájemně propojených ekonomikách. EHSV má obavy, že tato koordinace byla dosud nedostatečná. EU a Spojené státy se musí společně

s dalšími významnými hospodářskými aktéry v těchto oblastech více angažovat, zejména prostřednictvím G20, aby se naše hospodářství posunulo kupředu. Americký plán obnovy a reinvestování schválený v únoru 2009 a plán evropské hospodářské obnovy, který Evropská rada schválila v prosinci 2008, se značně podobají, ačkoli evropskému plánu chybí jednoznačné zaměření. Tyto plány by měly být realizovány tak, aby se vzájemně doplňovaly a zabránily protekcionistickým opatřením.

4.1.2 Druhým krokem na cestě k obnově je stanovení nového společného přístupu, který by zajistil efektivní a účinnou regulaci celosvětového finančního systému, aby hospodářství nebylo už nikdy ohroženo přílišným riskováním. Obě strany přijímají regulační opatření a je zapotřebí úzká koordinace, aby se zamezilo zbytečným rozdílům. Tím dále roste význam Transatlantické hospodářské rady a rámce z roku 2007, který provádí.

4.2 Transatlantická hospodářská rada

4.2.1 Cílem Rámce pro pokročilou transatlantickou hospodářskou integraci je dosáhnout hlubší transatlantické hospodářské integrace a růstu, ze kterého budou čerpat výhody naši občané a který bude přínosem pro konkurenceschopnost našich ekonomik. Toho má být dosaženo pod dohledem Transatlantické hospodářské rady, která se schází nejméně jednou ročně a je oprávněna dohlížet v zájmu urychlení pokroku nad činností uvedenou v rámci, stanovovat průběžné cíle a napomáhat společným krokům. Takový mandát dává Transatlantické hospodářské radě značnou pravomoc k řízení transatlantické hospodářské integrace, zvláště v období krize.

4.2.2 Základem tohoto rámce je myšlenka regulativní spolupráce. Evropská unie a Spojené státy mají mnoho společného, pokud jde o hodnoty, z nichž vycházejí ve svém přístupu k regulaci svých ekonomik. Sdílíme názor, že cílem regulace je zaručit vysokou úroveň ochrany životního prostředí, bezpečnost a zdraví lidí i zvířat a také hospodářskou a právní jistotu. Dále jsme toho názoru, že regulace by měla těchto výsledků dosáhnout co možná nejúčinnějším způsobem, který by způsobil co nejmenší narušení hospodářské činnosti a vycházel by z nejkvalitnějších odborných poznatků. Pravdou je, že jak dokazují případy předložené WTO, existují určité rozdíly a některé z nich jsou způsobeny rozdílným postojem občanů. V mnoha případech však EU a Spojené státy zaujímají odlišný přístup, a to jen z důvodu nedostatečné konzultace – mezi regulačními orgány a občanskou společností. Regulativní spolupráce znamená pracovat společně, a to i díky kontaktům s občanskou společností, a snažit se společně pojmenovat sociální, environmentální a hospodářské problémy a nalézt jejich řešení.

⁽¹⁾ Pro více informací o stavu ratifikace úmluv MOP viz *Information document on ratifications and standards related activities, Report III* (Informační dokument o ratifikačních a standardizačních činnostech, Zpráva III (2. část), Mezinárodní konference práce, 97. zasedání, 2008.

4.2.3 Jednou z oblastí, pro níž by mohlo být zintenzivnění kontaktů s občanskou společností přínosem, je bezpečnost potravin. Vztahy mezi EU a Spojenými státy dlouho narušovala řada rozdílů v této oblasti, jako v případě předpisů o hormonech v hovězím masu a ošetřování kuřecího masa proti mikrobům. EU nebyla v těchto případech připravena akceptovat standardy Spojených států. K výraznějším sporům pak došlo v souvislosti s používáním geneticky modifikovaných organismů v potravinách.

4.2.4 Transatlantická hospodářská rada se dosud sešla třikrát, naposledy dne 12. prosince 2008 ve Washingtonu, DC. Navzdory své krátké existenci se zasadila o významný pokrok v oblastech, které jsou pro hospodářské společenství klíčové:

- Dosáhla vzájemného uznání mezinárodních norem finančního výkaznictví a účetních norem Spojených států orgány EU i Spojených států, což evropským podnikům ušetřilo miliardy.
- Díky diskusím v rámci Transatlantické hospodářské rady koordinovaly EU a Spojené státy svůj přístup k otázce státních investičních fondů.
- V otázce bezpečnosti se obě strany dohodly na tom, že vypracují společný plán, který již v tomto roce povede ke vzájemnému uznání příslušných programů EU a Spojených států pro přepravce. Znamená to, že v budoucnosti budou společností moci zaručit nejpřísnější bezpečnostní standardy a zapojí se jen do jednoho programu pro bezpečnost v dopravě.
- Fórum na vysoké úrovni Transatlantické hospodářské rady pro regulativní spolupráci hledá společný základ pro regulační orgány v takových otázkách, jako je hodnocení dopadu a posouzení rizik a bezpečnost výrobků dovážených z Číny a jiných zemí.

4.2.5 Transatlantická hospodářská rada má před sebou důležité úkoly a také příležitost, jak posílit svou činnost.

- Řešení světové finanční krize a jejích důsledků pro širší ekonomiku si vyžádá nové systémy regulace na obou stranách Atlantického oceánu. Tato regulace je jistě nezbytná a měla by být přiměřená ambiciózním cílům, které mají být dosaženy. Především by však měla být koordinována mezi dvěma světovými centry finančního dění.

— Vzhledem k tomu, že EU a dnes i Spojené státy vyvíjejí maximální úsilí, aby vyřešily otázku změny klimatu, vystane v oblasti regulace řada otázek – například normy pro čistá paliva a technické aspekty systému obchodování s emisemi. Transatlantická hospodářská rada bude muset zajistit maximální efektivitu a hospodářskou účinnost tohoto úsilí tím, že zamezí vzájemně nekompatibilním přístupům.

— Nové iniciativy v oblasti bezpečnosti, jako jsou právní předpisy USA o 100 % rentgenové kontrole nákladu z roku 2007, nepoužívají správné nástroje k posílení bezpečnosti a vedou k vytváření nových překážek obchodu.

— Po celém světě se stále rozmáhá porušování práva duševního vlastnictví. Transatlantická hospodářská rada musí i nadále zvyšovat společné úsilí o prosazení práva v hlavních problematických oblastech, jako je Čína. V rámci svých diskuzí by se měla zaměřit i na to, jak zajistit ochranu práva duševního vlastnictví při poskytování přístupu k cenově dostupným lékům.

— Transatlantická hospodářská rada má rozsáhlý program pro své iniciativy v oblasti regulativní spolupráce. Stále přetrvávají značné, i když zbytečné rozdíly ve způsobech, jakými regulační orgány EU a Spojených států vytvářejí nové právní předpisy – posuzování rizika, kvalita vedeného výzkumu, konzultace zúčastněných subjektů atd. Pokud chceme skutečně posílit hospodářskou integraci, je zapotřebí dosáhnout v těchto oblastech většího pokroku.

— Transatlantická hospodářská rada musí také zlepšit své mechanismy spolupráce. Je nezbytné, aby měla k dispozici více zdrojů a lépe definovanou strukturu – například jasnější kritéria pro zařazování nových témat do svého programu a jednoznačnější mandát k podpoře regulačních orgánů, aby bylo možné vyřešit rozdíly mezi nimi. Na obou stranách je rovněž zapotřebí posílit úlohu zákonodárců v tomto procesu.

— Klíčovým prvkem bude posílení konzultace zúčastněných subjektů, a to pomocí zvýšení její transparentnosti a koordinace (viz 6. oddíl stanoviska).

4.2.6 Pro dosažení těchto i dalších cílů je klíčové, aby činnost Transatlantické hospodářské rady pokračovala a byla rozvíjena i za nové vlády Spojených států a nové Komise a Evropského Parlamentu. EHSV očekává, že nová vláda USA co nejdříve jmenuje nového spolupředsedu Transatlantické hospodářské rady zastupujícího Spojené státy, aby tak Rada mohla pokračovat ve své důležité práci.

4.3 Obchod

4.3.1 Současné hospodářské problémy ve světě by se při jakémkoli návratu k protekcionismu ještě daleko více prohloubily, jak tomu bylo během hospodářské krize ve třicátých letech 20. století. EHSV vyzývá EU a Spojené státy, aby úzce spolupracovaly s cílem splnit závazky, jež byly v této souvislosti učiněny na summitu vedoucích představitelů zemí G20 dne 15. listopadu 2008, udělaly vše, co je v jejich silách, aby se pokusily co nejdříve úspěšně zakončit jednací kolo z Dohy a zabránily vzniku nových překážek obchodu či investicím. Vzhledem k tomu, že tendence chránit domácí podniky se stupňuje, budou muset EU a Spojené státy spolupracovat, aby dosáhly toho, že hlavní obchodní partneři dostojí svým obchodním závazkům, a především, aby šly ostatním příkladem a – na rozdíl od výsledku nedávných jednání v americkém Kongresu – je odradili od zavádění politik, jež mohou omezit přístup k investičním trhům či trhům s veřejnými zakázkami. Rovněž očekáváme, že se EU a Spojené státy budou zabývat otázkou, jak znovu povzbudit světový obchod, a posílit tak celosvětová obchodní jednání zahrnutím problematiky udržitelného rozvoje a sociálních norem.

4.3.2 Názory nové vlády Spojených států na tuto otázku budou pro jejich obchodní partnery srozumitelnější, nicméně již teď se zdá, že společně s otevřeným přístupem k obchodu mají v plánu klást větší důraz na environmentální a sociální otázky, jež s obchodem souvisejí.

4.3.3 EHSV takový přístup k mezinárodnímu obchodu velmi vítá a doporučuje, aby EU podpořila jakýkoli postup, jehož cílem bude prosadit obchodní dohody, které zlepší jak nabídku, tak poptávku po řádné správě věcí veřejných na národní i mezinárodní úrovni, a aby se zabývala pracovním právem a ochranou životního prostředí.

5. Celosvětová změna klimatu

5.1 Evropské země zastávaly po dlouhou dobu přední úlohu v politikách v oblasti klimatu. Očekávaly, že Spojené státy se k nim připojí se svými ambiciózními iniciativami. Nová vláda Spojených států přislíbila, že bude věnovat řešení celosvětové změny klimatu mimořádné úsilí. EHSV očekává nové a přísnější politiky USA na snížení emisí skleníkových plynů. Kromě toho, že plánuje zavést systém stanovující limity pro obchodování s emisemi „cap-and-trade“, který omezuje emise oxidu uhličitého (CO₂) z velkých průmyslových odvětví, zvýší Obama vláda pravděpodobně investice do obnovitelných zdrojů energie. Opatření na obnovení růstu by měla být – v celosvětovém

měřítku – využita jako příležitost vytvořit ekologická pracovní místa a přeměrovat investice a inovace tímto směrem.

5.2 EHSV vítá plány vlády Spojených států investovat do vlastních účinných a čistých technologií a využívat přitom politiky pomoci a pobídky na podporu vývozu s cílem pomoci rozvojovým zemím přeskočit etapu vývoje náročnou na energii založenou na uhlíku. EHSV rovněž vítá požadavky přijmout závazné a vymahatelné závazky v oblasti snižování emisí.

5.3 EHSV nabádá Spojené státy, aby se zúčastnily konference OSN v Kodani v prosinci 2009 a zaujaly silnou a jasnou vyjednávací pozici, což by sblížilo postoje Spojených států a EU v rámci přípravy na nový mezinárodní rámec upravující snižování emisí v období po vypršení platnosti Kjótského protokolu. EU očekává pevné odhodlání a podporu jednání o Rámcové úmluvě Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC).

5.4 Pokud jde o EU, EHSV vyzývá členské státy, aby v zájmu soudržnějšího přístupu k plnění cílů EU v oblasti klimatu dosáhly konsenzu ohledně ukončení napětí mezi hospodářskou konkurenceschopností a výraznějšími ústupky v oblasti životního prostředí a aby v době světové hospodářské krize nesnižovaly investice do nových výzkumných iniciativ zaměřených na nové ekologičtější technologie.

5.5 EHSV vyzývá Komisi EU i novou vládu Spojených států, aby do příprav na konferenci OSN v Kodani v prosinci roku 2009 aktivně zapojily environmentální nevládní organizace a sítě i zúčastněné subjekty z řad podniků a odborů a aby obnovily transatlantický environmentální dialog (TEAD), který by mohl sloužit jako koordinační orgán zúčastněných subjektů v oblasti ochrany životního prostředí a jako partner těchto příprav.

6. Zapojení zúčastněných subjektů

6.1 Zapojení zúčastněných subjektů do tvorby politických rozhodnutí má v EU a Spojených státech odlišnou tradici. V Nové transatlantické agendě se EU a Spojené státy zavázaly k systematické spolupráci, mj. při budování mezilidských kontaktů přes Atlantik. V důsledku toho byla vytvořena řada dialogů občanské společnosti mezi pracovními, spotřebitelskými a environmentálními skupinami.

Transatlantické dialogy zřízené ve druhé polovině devadesátých let nebyly stejně aktivní a do stejné míry zapojeny do struktur spolupráce mezi EU a Spojenými státy, zejména do vrcholných schůzek mezi EU a Spojenými státy, které byly jednostranně zaměřeny na transatlantický obchodní dialog. Poradní skupina Transatlantické hospodářské rady navíc zahrnuje pouze transatlantický obchodní dialog, transatlantický dialog mezi spotřebiteli a transatlantický dialog zákonodárců. Dva další dialogy – transatlantický dialog mezi odbory a transatlantický environmentální dialog – byly vyloučeny, aniž by příslušné zúčastněné subjekty byly konzultovány.

6.2 Evropský parlament v této souvislosti ve svém usnesení ze dne 8. května 2008 o Transatlantické hospodářské radě požadoval, aby se předsedové transatlantického dialogu mezi odbory a transatlantického environmentálního dialogu stali členy této poradní skupiny. EHSV tuto výzvu Evropského parlamentu jednoznačně podporuje a vyzývá Transatlantickou hospodářskou radu, aby přezkoumala své pracovní postupy, které přijali spolupředsedové Transatlantické hospodářské rady v Berlíně dne 28. června 2007.

6.3 V nových pracovních postupech musí být také lépe upravena transparentnost a koordinace s poradci, včetně udělování přístupu k dokumentům a včasného oznamování o konání schůze.

6.4 EHSV podporuje nový požadavek Evropského parlamentu uvedený v návrhu jeho zprávy o stavu transatlantických vztahů po volbách v USA zlepšit na obou stranách porozumění občanské společnosti⁽¹⁾. EHSV se do tohoto procesu musí zapojit.

6.5 Nejružnější zájmové skupiny, které se dialogů účastní, již mají předchozí zkušenost s budováním nadnárodních sítí. Iniciativy, které EU a Spojené státy přijaly v devadesátých letech minulého století s cílem zohlednit nové skutečnosti evropské integrace, vytvořily rovněž nové příležitosti pro transatlantické organizace občanské společnosti⁽²⁾.

⁽¹⁾ Návrh zprávy o stavu transatlantických vztahů po volbách v USA (2008/2199(INI)).

⁽²⁾ Stručné shrnutí týkající se dialogů viz stanovisko EHSV k transatlantickému dialogu; jak zlepšit transatlantické vztahy, které vypracovala Eva Belabedová a bylo přijato dne 3. června 2004. Úř. věst. C 241, 28.9.2004.

6.6 Čtyři výše uvedené dialogy zahájily svou činnost s různým úspěchem a nerovnou podporou politických představitelů na obou stranách Atlantiku. Transatlantický dialog mezi spotřebiteli funguje dobře a je velmi aktivní při přípravě vrcholných schůzek EU a Spojených států i při práci Transatlantické hospodářské rady.

6.7 Transatlantický environmentální dialog byl bohužel po poměrně úspěšném zahájení činnosti po dvou letech pozastaven. Pádným důvodem pro jeho obnovení je nutnost poskytovat podněty pro Transatlantickou hospodářskou radu a vrcholné schůzky EU a Spojených států. EHSV jednoznačně doporučuje vytvoření mechanismů pro dostatečné financování dialogů a začlenění transatlantického dialogu mezi odbory a transatlantického environmentálního dialogu (po jeho obnovení) do poradní skupiny Transatlantické hospodářské rady.

6.8 EHSV si je vědom toho, že dvoustranné transatlantické vztahy nemusí pro některé organizace občanské společnosti nutně představovat nejpřirozenější způsob nadnárodní spolupráce. V případě odborů a environmentálních skupin si transatlantické fórum musí poradit nejen s domácími otázkami, ale i s celosvětovými tématy, jako je změna klimatu či právo na sdružování v rozvojových zemích. Zapojení širšího okruhu zúčastněných subjektů do dvoustranných vztahů mezi EU a Spojenými státy nicméně dodává celému procesu podporu občanů a demokratickou legitimitu. EHSV nabádá EU a Spojené státy, aby proces transatlantického dialogu více zpřístupnily a otevřely a zvýšily zapojení zúčastněných subjektů z občanské společnosti.

6.9 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby v blízké budoucnosti zorganizovala setkání subjektů zúčastněných v transatlantických vztazích za účelem posouzení nové situace, výměny názorů na kroky, které je třeba uskutečnit v souvislosti s novými iniciativami, a ke koordinaci těchto kroků. Pokud jde o účast občanské společnosti, EHSV nabízí aktivní zapojení do takové iniciativy.

6.10 Komise ve svém sdělení z 18. června 2005 (KOM(2005) 196) činí některé zajímavé návrhy, například ohledně podpory dialogu mezi zástupci sociálních partnerů z EU a Spojených států, včetně třístranné konference ke vztahům mezi sociálními partnery. Tyto návrhy, k jejichž realizaci nikdy nedošlo, by měly být přezkoumány – výměny mezi sociálními partnery z EU a USA by mohly být mimořádně užitečné v souvislosti s návrhy Spojených států na zavedení zákona o svobodné volbě zaměstnanců.

6.11 EHSV naváže kontakty s hospodářskými a sociálními partnery ze Spojených států (podniky, odbory, zemědělci, spotřebitelé atd.) s cílem zjistit jejich zájem o organizaci dialogu o několika konkrétních otázkách, jako je například změna klimatu nebo obchod a udržitelný rozvoj, které by byly zajímavé pro obě strany Atlantiku. Cílem takového dialogu je zapojit současně všechny různé zúčastněné subjekty, narozdíl od stávajících dialogů, které fungují v rámci vlastních pravomocí a členských organizací. EHSV naváže kontakty s Evropskou komisí a vládou Spojených států s cílem získat podporu těchto subjektů a zjistit jejich zájem.

6.12 EHSV bude důkladně sledovat vytváření poradních skupin ve vládě Spojených států s cílem nalézt možné partnery v jednotlivých oblastech. Zaměří se také na to, jak lépe podporovat výměnu znalostí a zkušeností se zúčastněnými subjekty z občanské společnosti ve Spojených státech. V této souvislosti se navrhuje, aby specializovaná sekce Vnější vztahy vytvořila dočasnou neformální kontaktní skupinu, která by dohlížela na činnost EHSV v oblasti transatlantických vztahů. Pokud se tato

zkušenost ukáže jako užitečná, mohla by pak být vytvořena stála a formální kontaktní skupina.

6.13 Evropský parlament ve svém návrhu zprávy trvá na tom, že je nezbytné nahradit Novou transatlantickou agendu z roku 1995 novou Dohodou o transatlantickém partnerství, která by poskytla stabilnější a aktuálnější základ pro tyto vztahy⁽¹⁾. EHSV jednoznačně podporuje takové výzvy a doufá, že v případě projednávání tohoto nového nástroje budou od samého počátku do procesu zapojena příslušná zájmová společenství z americké i evropské občanské společnosti. Zapojení aktérů organizované občanské společnosti by jen dále posílilo a zlepšilo institucionální struktury.

6.14 Takový posílený dialog by aktivoval občanskou společnost na obou stranách Atlantiku, a tím zvýšil efektivitu sítí a podpořil výměnu názorů v rámci transatlantických sítí občanské společnosti i mezi nimi, včetně dialogů. Zajistil by přístup k vládě na vysoké úrovni a posílil vztahy mezi těmito sítěmi, dialogy a vládami.

V Bruselu dne 25. března 2009

Předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁾ Návrh zprávy Evropského parlamentu o stavu transatlantických vztahů po volbách v USA (2008/2199(INI)).